

Právne dejiny Slovenska – propedeutika

Ústavný vývoj Československa v rokoch 1945 – 1992, ústavný vývoj
Slovenska po roku 1992.

1939

Obsah prednášky

- 1. 1944 – 1948
 - Slovenské národné povstanie a Slovenská národná rada
 - Ústavná listina z roku 1920
- 2. 1948 – 1960
 - Ústava 9. mája
- 3. 1960 – 1992
 - Ústava 1960
 - zmeny (novelizácie):
 - 1968 – federalizácia ČSSR
 - 1989 – zmena režimu
 - 1990 – 1992 - obdobie ústavných noviel

1944 – 1948

- 1. septembra 1944 – v Banskej Bystrici Slovenská národná rada prevzala všetku štátnu moc na Slovensku (nariadenie SNR č. 1/1944)
 - Slovenská národná rada a Zbor povereníkov
 - popretie ľudáckej štátnosti
- súčasne v Londýne Dočasné štátne zriadenie
 - odznanie Mníchovskej dohody
 - obnova Československa v predmníchovských hraniciach
 - bude aj obnova predmníchovského ústavného usporiadania?
- => kombinácia:
 - ústavnej kontinuity predmníchovskej ČSR (a Ústavnej listiny z roku 1920)
 - revolučnej legitimacy Slovenskej národnej rady

1945 – 1948

- vytvorenie „vlády Národného frontu“
- Košický vládny program
 - 5. apríl 1945 – „ústava *sui generis*“
 - dohoda strán Národného frontu (KSČ, soc. dem., nár. soc., ČSL + SNR)
 - uznanie SNR
 - znárodnenie
- 3 pražské dohody (o vzťahoch medzi čs. vládou a SNR)
 - 1945 – 1946
 - postupné oslabenie moci SNR na Slovensku
- 28. október 1945 – konštituovanie Dočasného národného zhromaždenia (koniec dekrétov prezidenta republiky)
- 26. máj 1946 – voľby do Ústavodarného národného zhromaždenia
 - cieľ: prijatie novej ústavy (nahradenie Ústavnej listiny)
 - pokračovanie Národného frontu (neexistovala parlamentná opozícia), obmedzenie vzniku nových strán

1945 – 1948

- február 1948
 - nekomunistickí ministri podali na protest demisiu
 - prezident Beneš ju prijal a doplnil vládu Klementa Gottwalda (KSČ) na jeho návrh
 - = februárový prevrat, „obrozená Národná fronta“
 - vytvorenie nového režimu – komunistická totalita pod vedením KSČ
 - formálne zostala zachovaná pluralita politických strán
 - KSČ a KSS + lidovci, nár. socialisti, Strana slovenskej obrody (bývalá Demokratická strana), atď.
 - od r. 1948 už iba voľby s jednotnou kandidátkou Národného frontu

1948 – 1960

- 9. mája 1948 – ÚNZ prijalo novú ústavu
 - Ústava 9. mája
 - Československá republika – ľudovodemokratický štát
 - už nie „československý národ“, ale štát dvoch bratských národov Čechov a Slovákov
 - unitárny štát so zvláštnym postavením Slovenska
 - Slovenská národná rada a Zbor povereníkov
 - orgány:
 - prezident, vláda, Národné zhromaždenie (jednokomorové)
 - práva a povinnosti občanov
 - osobné
 - politické
 - sociálne

1948 – 1960

- 1956 – ústavný zákon 33/1956 o slovenských národných orgánoch
 - zodpovednosť ZP voči SNR

1960

- 100/1960 Zb. – nová „socialistická“ ústava
- proklamácia socializmu ako nového spoločenského zriadenia
 - „socializmus“ = koniec vykorisťovania človeka človekom
 - výrobné prostriedky „zospoločenštené“:
 - znárodnený priemysel
 - skolektivizované poľnohospodárstvo
 - v ústave zakotvená vedúca úloha KSČ v spoločnosti (čl. 4)
 - práva občanov
 - sociálne, osobné, politické
 - štátne orgány
 - prezident, vláda, jednokomorové Národné zhromaždenie
 - zrušený Zbor povereníkov, zachovaná SNR

1968

- v rámci Pražskej jari volanie po federalizácii ČSSR
- priebeh federalizácie:
 - úst. z. č. 77/1968 o príprave federatívneho usporiadania
 - úst. z. č. 143/1968 o čsl. federácii

Úst. z. č. 77/1968 Zb. o príprave feder. usporiadania

- vytvorenie Českej národnej rady => vznik symetrického modelu
- ČNR a SNR mali pripraviť návrh federácie (budovanie federácie „zdola“)

Úst. z. č. 143/1968 Zb. o čsl. federácii

- Federácia:
 - ČSSR
 - Česká socialistická republika
 - Slovenská socialistická republika
- Orgány ČSSR:
 - prezident
 - vláda ČSSR
 - Federálne zhromaždenie (Snemovňa ľudu, Snemovňa národov)
- Orgány ČSR a SSR
 - vláda ČSR/SSR
 - Česká národná rada/Slovenská národná rada

Úst. z. č. 143/1968 Zb. o čsl. federácii

- Rozdelenie pôsobnosti:
 - 1) výlučná pôsobnosť federácie (zahraničné veci, obrana, mena, ústava...)
 - 2) spoločná pôsobnosť federácie a republík (poľnohospodárstvo, priemysel, plánovanie)
 - 3) výlučná pôsobnosť republík (ostatné...)

1970

- „normalizovanie federácie“
 - posilnenie federálnej vlády, vznik nových ekonomických ministerstiev

1989

- odovzdanie moci opozícii
 - odstúpenie všetkých troch vlád a vymenovanie nových za účasti opozície
 - odstúpenie prezidenta Husáka, zvolenie Václava Havla
 - doplnenie troch parlamentov poslancami z opozície
 - príprava nových pluralitných volieb
 - už nie jednotná kandidátka
 - možnosť zakladania nových politických strán a hnutí

Vývoj ústavného práva v r. 1989 – 1992

- odstránenie čl. 4 ústavy
- zavedenie jednotnej formy vlastníctva
- zmena sľubu prezidenta republiky
- „pomlčková vojna“
 - zápas o názov štátu:
 - Česká a Slovenská Federatívna Republika
 - nové štátne symboly

Vývoj ústavného práva v r. 1989 – 1992

- Tzv. 1. kompetenčný zákon (1990)
 - novela úst. zákona 143/1968
 - zrušenie spoločnej pôsobnosti federácie a republík, presun na republiky
 - vznik majetku federácie a majetku republík
- Rokovania o novej ústave
 - prevažovala diskusia o forme nad obsahom
 - zmluva medzi republikami?
 - asi áno, ale má byť prameňom ústavného práva?
 - aký má mať charakter táto zmluva? nebude to náhodou medzinárodná zmluva?
 - rokovania stroskotali v Predsedníctve SNR

Vývoj ústavného práva v r. 1989 – 1992

- 1992 – nové voľby, víťazstvo ODS (V. Klaus) a HZDS (V. Mečiar)
- ODS: „funkční federace“
- HZDS: „zvrchovanost, konfederácia“
- výsledok: „dohodli sme sa, že sa nedohodneme“
- od leta 1992 – postupne demontáž štátu
 - 2. kompetenčný zákon => z ČSFR sa stala de facto konfederácia
 - rozdelenie majetku federácie (územný princíp a pomerný princíp)
 - zánik federácie *ex lege*: uplynutím dňa 31. decembra zaniká ČSFR

Vývoj ústavného práva v r. 1989 – 1992

- 17. júl 1992 – Deklarácia zvrchovanosti
 - „My, demokraticky zvolená Slovenská národná rada, **slávnostne vyhlasujeme**, že tisícročné úsilie slovenského národa o svojbytnosť sa naplnilo. V tejto historickej chvíli deklarujeme prirodzené právo slovenského národa na sebaurčenie tak, ako to zakotvujú aj všetky medzinárodné dohody a zmluvy o práve národov na sebaurčenie.“
- 1. septembra 1992 – Ústava Slovenskej republiky
 - „plná“ ústava

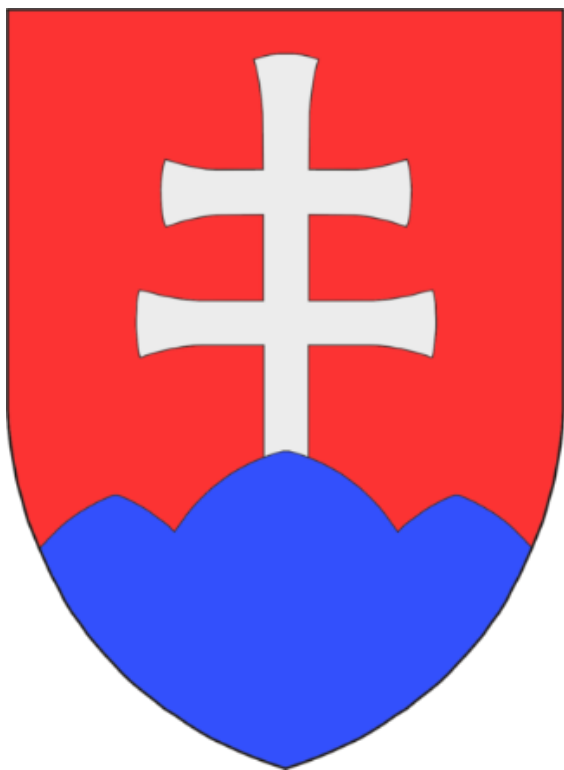
Vývoj ústavného práva v r. 1989 – 1992

- 1. 1. 1993
 - ČSFR neexistuje
 - Česká republika a Slovenská republika sa stávajú novými subjektmi medzinárodného práva (pôvodne subjekty ČSFR)
 - ČSFR má nástupcov (ČR a SR), tie však nie sú s ňou medzinárodnoprávne identické
 - ČR a SR musia znovu vstupovať do medzinárodných organizácií

Vývoj štátnych symbolov 1920 – 1948

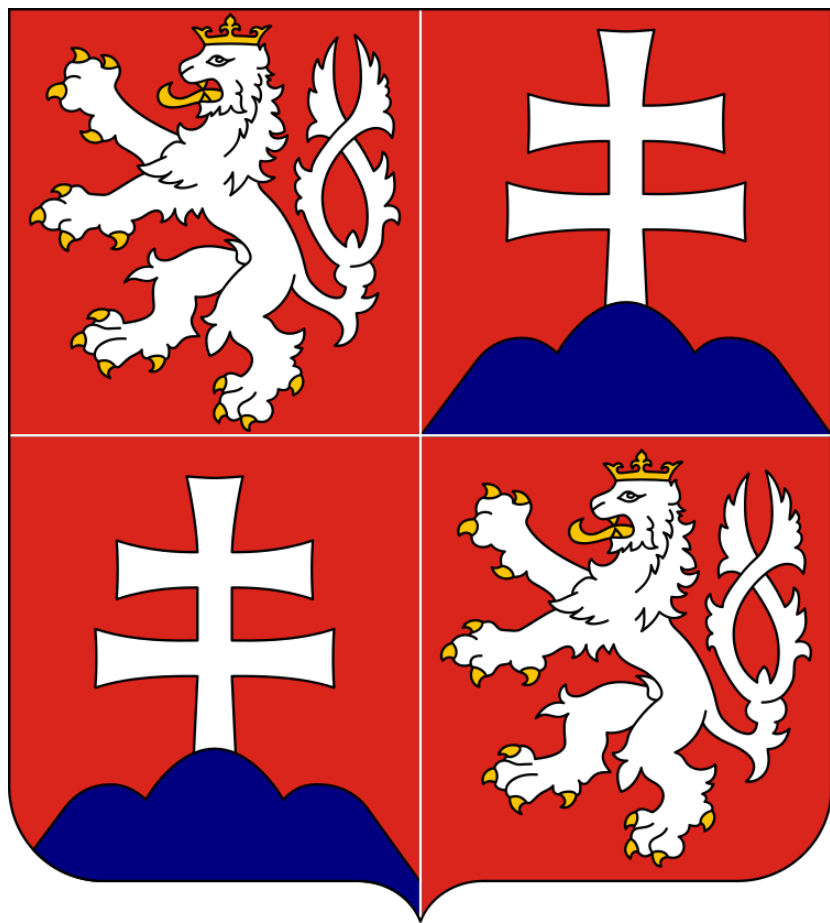
1939 – 1945

1960 – 1990

1990 – 1992

Štátny znak Slovenskej republiky (1990, 1992)

